

Інструкція до практичного заняття

Тема: Здібності

Мета: систематизувати, узагальнити знання студентів з теоретичних питань теми «Здібності». Формувати вміння здобувачів фахової передвищої освіти використовувати теоретичні знання як в професійній діяльності, так і в повсякденному житті, застосовувати прийоми розвитку здібностей. Розвивати психологічну компетентність студентів, аналітичні здібності, критичне мислення. Виховувати уважність, чутливість, самостійність, критичність та інші якості особистості.

Тип заняття: практичний.

Засоби навчання: інтерактивна дошка Padlet, інструкція до практичного заняття, діагностичні тести, психологічні завдання.

Література:

Хід заняття

1. Актуалізація опорних знань

1. В чому проявляються особливості здібностей?
2. Опишіть види здібностей.
3. Опишіть рівні прояву здібностей.

2. Практична частина

А) Перевірка домашнього завдання

- бліц-опитування «Психологічний словник»;
- презентація студентами домашнього завдання з визначення, у яких навчальних предметах найбільш яскраво виражені здібності.

Б) Презентація доповідей, рефератів:

1. Психологія математичних, фізичних, літературних і інших здібностей здобувачів освіти.
2. Загадки обдарованості.
3. Гендерні відмінності у здібностях та їх наукове пояснення.
4. Рівні розвитку здібностей.
5. Умови формування здібностей.
6. Педагогічні здібності та їх структура.

В) Психологічні завдання

Завдання 1.

Які ознаки позитивних здібностей (легкість і швидкість засвоєння знань, вмінь і навичок; подолання несприятливих життєвих обставин; наявність глибокого інтересу до певної діяльності; високий ступінь творчості в діяльності; ранній прояв здібностей до певного виду діяльності тощо) проявляються в таких випадках ?

А. Софія Ковалевські, ще не знаючи перших чотирьох правил арифметики, розв'язувала задачі різними оригінальними способами. У віці десяти років вона засвоїла курс арифметики, що викладався в Празькому університеті. Потім швидко опанувала курс алгебри і взялася за вивчення вищої математики.

Б. У 1969 році в Київському університеті найпопулярнішим серед кількох тисяч студентів був дванадцятирічний Сашко Дворак. Він успішно витримав конкурсні екзамени і вчився на 1 курсі механіко-математичного факультету. Уже в чотири роки він множив, ділив, вилучав корені; все усно–писати ще не вмів. У школу він пішов з семи років, відразу в 2 клас, де вчився тільки місяць, в 3 класі вчився, як усі. За 4 клас зразу здав екзамени. Середню школу закінчив за п'ять років з срібною медаллю.

В. Наталка грала сонату Бетховена. Несподівано почувся голос чотирирічної Тані: «Не так, не так! Неправильно граєш!» Таня залізла на стільця, і її маленькі пальчики побігли по клавішах. Наталка подивилася в ноти–Таня грала правильно. За два уроки вона вивчила всю нотну грамоту, вивчила на пам'ять п'єси з «Дитячого альбома» Чайковського і п'єси С.С. Прокоф'єва, написані для дітей, прелюдії Баха і твори інших композиторів.

Завдання 2.

В. А. Моцарт у 4 роки почав писати музику, у 8 – створив перші сонати і симфонії, в 11 – оперу. І. Ю. Репін у 3 роки вирізував з паперу коників, а у 6 – малював фарбами. Досить рано прокинувся поетичний і малярський геній Т. Г. Шевченка. Х. Капабланка у 13 років став чемпіоном Куби, а свою першу шахову перемогу здобув у 4 роки, через кілька годин після того, як по бачив гру батька з сусідом. Т. Едісон почав своє винахідництво в 12 років, коли, розвозячи газети, організував у багажному вагоні лабораторію. У. Гамільтон у 12 років володів дванадцятьма мовами. Про що свідчать подібні факти? Як вони характеризують природу здібностей?

Завдання 3.

Старосту дев'ятого класу Миколу В. учителі характеризують як юнака з організаторськими здібностями. Він ініціативний, чуйний, уважний, знається на характерах і можливостях однокласників. Вимогливий до себе й інших, у разі необхідності може відстояти свою точку зору перед вчителями і дирекцією школи. Організаторські здібності, безперечно, має й восьмикласник Віктор О. – ініціатор численних порушень шкільного розпорядку. Проте він жорстокий, використовує слабкі сторони кожного члена своєї компанії, йому притаманні владолюбство, заповзятливість, відчайдушність у поєднанні з прагненням до постійної бравади, наполегливістю в досягненні своїх цілей. Чому організаторські здібності цих учнів так істотно різняться? Як це можна пояснити?

Завдання 4.

Співвіднесіть поняття та їх характеристики.

А. Талант Б. Задатки В. Обдарованість Г. Здібності Д. Геніальність

1. Вищий рівень розвитку здібностей як загальних (інтелектуальних), так і спеціальних, що зумовлює досягнення особистістю таких результатів творчої діяльності, що складають епоху в житті суспільства, у розвитку культури.

2. Вроджені анатомо-фізіологічні особливості мозку, нервової системи, що є природними передумовами здібностей і впливають на процес їх формування та розвитку.

3. Високий рівень розвитку здібностей, насамперед спеціальних, що виявляється у творчих досягненнях.

4. Якісно своєрідне поєднання здібностей та внутрішніх умов для видатних досягнень в діяльності, що забезпечує успішність виконання діяльності та забезпечується сукупністю задатків і природних передумов здібностей. 5. Індивідуально-психологічні особливості людини, від яких залежить можливість і ступінь успішності виконання тієї чи іншої діяльності.

Завдання 5.

Однокласники Дмитро К. і Валерій Д. негласно змагаються один з одним. Проте Дмитро майже не готується до уроків, задовольняючись тим, що зрозумів з пояснень учителя. У вільний час він багато читає, надаючи перевагу науково-популярній літературі. Валерій ретельно готується до занять, нерідко звертається по допомогу до батьків. Дмитро випереджає Валерія при розв'язуванні задач, які потребують творчого, нешаблонного підходу. Валерію краще даються ті, де потрібно виявити глибокі, ґрунтовні знання. Хто з хлопців краще закінчить школу? Що можна сказати про здібності цих учнів?

Завдання 6.

Прокоментуйте дані судження. Яке співвідношення задатків і здібностей у людини вони відображають? З якими судженнями погоджуєтесь ви?

А. Рафаелем може стати тільки той, «у кому сидить Рафаель», але чи вдасться індивіду, подібному до Рафаеля, розвинути свій талант—це цілком залежить від соціальних вимог, які у свою чергу залежать від розподілу праці і від наявних умов освіти людей.

Б. Людина ніколи не виявила своїх здібностей, якби не народилася з відповідними генами музикальних, технічних, літературних, інтелектуальних і т. д. здібностей ... Розвиток здібностей має іманентний характер, здійснюється за принципом, властивим самому організму і максимально незалежно від впливів зовнішнього середовища.

В. Абсолютний слух як здібність не існує в дитини до того, як вона вперше постане перед завданням пізнати висоту звуку. До того часу існує лише задаток як анатомо-фізіологічна структура.

Г. Не в тому справа, що здібність виявляється в діяльності, а в тому, що здібності створюються у цій діяльності. Д. Свої здібності людина може пізнати тільки спробувавши застосувати їх.

Завдання 7.

Визначте умови, які сприяли розвитку здібностей у нижчезазначених прикладах:

1. Тато і мама Миколи – художники. Хлопчик часто спостерігав за їхньою роботою і намагався допомогти їм. З раннього дитинства він багато малював.

Йому подобалося розміщувати складні композиції на папері, що мав розмір сірникової коробки. У сім років Миколка самостійно опанував закони перспективи. Хлопчик не розлучався зі своїми альбомами, куди замальовував усе, що вражало його уяву, пробуджувало почуття. Він багато спостерігав і рано почав читати спеціальну літературу, вивчав життя та діяльність видатних художників, відвідував картинні галереї, виставки.

2. Хлопчик 3,5 років, ледве познайомившись із цифрою, проводив багато часу за друкарською машинкою, натискаючи послідовно знаки від 1 до 2000. Дуже швидко він засвоїв операції додавання і віднімання, практично не затримуючись, як інші діти, у межах десяти. В оточенні його приваблювало все те, що можна було виміряти і виразити числами: вік і роки народження родичів, вага, температура, відстані, кількість сторінок у книжках, ціни тощо. Персонажами його уявних ігор були цифри, які він наділяв власним характером і поведінкою. Він сам «відкрив» операцію множення і від'ємні числа.

Завдання 8.

Поясніть, чому тренер невдоволений досягненнями свого учня-спортсмена, незважаючи на те, що той показує набагато вищі результати, ніж інші спортсмени команди? Чи означають однакові результати у різних спортсменів наявність у них однакових здібностей?

Завдання 9.

Пригадайте декілька випадків із власного досвіду, коли Ви зрозуміли, що не тільки здібності, а наполеглива праця дозволила досягнути високих результатів у певній діяльності.

3. Рефлексія та підведення підсумків заняття – бліц – опитування студентів.

- **Що нового Ви дізналися про себе на практичному занятті?**

Завдання: оцініть інформацію, свої знання, вміння та навички, здобуті Вами під час практичного заняття за рівнем важливості для Вас для професійної підготовки та особистісного розвитку. Для формування відповіді скористайтеся табличкою.

Рефлексія практичного заняття

Кошик для сміття
непотрібна інформація

Інформація, знання, вміння і навички, які я можу використовувати зараз

Валіза
знання, вміння та навички, які важливі у майбутньому

- 4. Оцінювання знань та умінь здобувачів фахової передвищої освіти.**
- 5. Домашнє завдання:** пройти Тест на оцінку здібностей до саморозвитку та самоосвіти <https://onlinetestpad.com/ru/testview/46847-ocenka-sposobnosti-k-samorazvitiyu-samoobrazovaniyu>